

Undervisningsministeriet
Att. Pædagogisk konsulent Tina Fehrmann
Kontor for fagenes mål og indhold
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

07-01-2007

Høringssvar vedrørende udkast til vejledning om organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever

Børne- og Kulturchefforeningen (BKF) takker for muligheden for at kommentere de fremsendte udkast til vejledning.

Børne- og kulturchefforeningen finder det positivt at der udsendes en sådan vejledning til støtte for arbejdet i kommunerne, og generelt er det foreningens opfattelse at vejledningen indeholder mange gode overvejelser vedrørende organiseringen af folkeskolens undervisning. Især er det en kvalitet, at der på dette område er den nære fletning mellem vejledning, Fælles mål og praksis ude i skolen. Det bevirker, at vejledningen har en stor chance for at blive et brugbart redskab i forhold til dagligdagen ude i kommunerne. Da dette er et af hovedformålene hilses denne del med glæde.

Foreningen er samtidig af den opfattelse, at vejledningen på visse områder er lidt uklar og upræcis.

I det efterfølgende kommenterer Børne- og Kulturchefforeningens følgende fem aspekter af vejledningens indhold.

- Lovstoffet
- Den sproglige udformning generelt i vejledningen
- Tilgangen til kulturbegrebet
- Tilgangen til a. sproglig kompleksitet, b. sprogteoretisk stof og intersprog, c. læsning
- Vejledningens relevans for forskellige egne i Danmark

Vedrørende lovstoffet

Børne- og kulturchefforeningen finder det positivt, at regelsættet omkring tosprogede elever præciseres i vejledningen: Her tænker vi specielt på undervisningspligt i relation til elever tilflyttet fra udlandet, henvisning af elevgruppen til anden skole end distriktsskolen, fritagelse for fag etc.

De faktuelle og lovbaserede elementer i regelsættet omkring tosprogede elever er herefter nemt tilgængelige, og det vil være en stor hjælp på både kommunalt niveau og skoleniveau.

Vejledningen kan evt. styrkes ved udarbejdelse af en særlig skematik til de situationer, hvor det er nødvendigt at anvende fritagelsesmuligheden for Folkeskolens afgangsprøver i forhold til tosprogede elever.

Det kan naturligt understreges, at udgangspunktet er, at alle skal op til prøven, og i de situationer, hvor der er særlige grunde, der taler for en fritagelse, kan det være med til at sikre, at det sker på en så kvalificeret måde som muligt.

Vedrørende den sproglige udformning generelt i vejledningen

I forordet præciseres, at vejledningen er tænkt som ”et vigtigt redskab ved kommunernes og skolernes planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen for tosprogede elever.” Da vejledningen således er et arbejdsredskab, vil klare formuleringer være væsentlige.

Det forekommer, at vejledningen især i kapitler, der beskæftiger sig med fagdidaktiske problemstillinger, maler med en bred pensel. Undertiden bliver teksten derfor vanskeligt forståelig. Det kan vise sig at være farligt, idet vage/uforståelige formuleringer og selvfølgeligheder kunne føre til ligegyldighed over for de væsentlige elementer (se fodnote på side 3)¹.

Vedrørende tilgangen til kulturbegrebet

Vejledningen synes at operere inden for rammerne af modsætningen ”vi” – ”de”. Den gør derved en begrænsende tolkning og forståelse af kulturbegrebet nærliggende. Eksemplerne på denne opfattelse harmonerer ikke med den ”interkulturelle” tilgang, der ellers mange steder i vejledningen plæderes for.

Når man på side 6 skriver: ”Skolen må gøre eleverne bekendt med de samværsformer, der er gældende i folkeskolen og synliggøre dem for eleverne. Eleverne skal også gøres bekendt med kultur og samfundsforhold i Danmark.”, er det relevant at spørge om, hvilke samværsformer der er gældende i folkeskolen i Danmark, og om en social acceptabel adfærd er identisk i folkeskolen på Nørrebro og i Hirtshals. Et ønske kunne være, at kultur blev betragtet som en dialektisk størrelse med en socialkonstruktionistisk optik som tilgang.

Vedrørende tilgangen til a. sproglig kompleksitet, b. sprogteoretisk stof, intersprog og c. læsning

a. Sproglig kompleksitet

Vejledningen nævner, at de tosprogede elever behersker deres modersmål på forskellige niveauer. Men vejledningen nævner ikke den situation, der mange steder er den grundlæggende udgangsposition, når tosprogede elever skal tilegne sig andetsproget: Eleverne behersker stort set ikke førstesproget, når andetsprogstilegnelsen påbegyndes. Familiernes modersmål ”udvandes”, idet der kun kommer et begrænset antal flygtninge/indvandrere til Danmark i dag. En sproglig kompleksitet, hvor tosprogede elever har alle tænkelige kombinationer af og kompetencer på første- og andetsproget, er den hverdag, der danner ramme om undervisningen. Der er derfor stort behov for vejledning i, hvorledes denne situation tackles.

b. Sprogteoretisk stof, intersprog

Det beskrives, at ”intersproget består af karakteristika fra både modersmålet og karakteristika fra dansk,” (side 9).

Det forekommer, at synsvinklen ”sprogstilegnelse som hypoteseafprøvning” mangler. Det nævnes heller ikke, at det ikke udelukkende behøver være første- og andetsproget, der forsyner sproginlæreren med input til de sproglige udfoldelser. Også fremmedsprog kan påvirke med transfer.

Da vejledningen må formodes læst af personer både med og uden fagspecifik indsigt i sprogstilegnelse, kan udsagnet side 9 synes problematisk. Det kunne implicere, at eleven taler det, der stadig høres beskrevet som ”cirkussprog” og ”papegøjesprog”, altså tre ord fra det ene sprog iblandet to ord fra modersmålet – en misforstået udlægning af intersprogets karakter. En mere præcis redegørelse for/definition af intersprogets karakteristika kunne synes påkrævet.

c. Læsning

Det kan undre, at området ”læsning” spiller en meget tilbagetrukket i vejledningens emnevalg. Den omtales hovedsageligt i forbindelse med analfabetiske elever. Side 28: ”Det er ønskeligt, at lærere, der

har erfaringer med læseundervisning, medvirker i undervisningen". Et afsnit om læseundervisning, med specifikt fokus på tosprogede elevers læsevanskeligheder, ville være relevant.

Vedrørende vejledningens relevans for forskellige egne i Danmark

Vejledningen anbefaler flere steder, at tosprogede lærere inddrages i de tosprogede elevers undervisning, en i sprogteoretisk sammenhæng helt relevant og ønskelig drøm. Men hvordan realiseres denne vision uden for hovedstaden og de største byer i Danmark?

Side 20: "Københavns Kommune, der igennem flere år har etableret sproggrupper i almindelige klasser, er et eksempel på, hvorledes tosprogede lærere tilknyttes undervisningen".

Igen kunne man frygte, at læseren med et skuldertræk konstaterer, at kommunens 25 nationaliteter med hver få repræsentanter ikke kan få den ønskede tosprogede lærer i folkeskolen - og derefter opgiver "nyttiggørelsen" af modersmålet. Et afsnit om realisering af "nyttiggørelse af modersmålet" til landets kommuner med et mindre antal tosprogede børn ville være - nyttigt.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til:

Per B. Christensen, Tlf. 55 78 49 22 fra 15/12 55 88 30 01, perbc@naestved.dk, eller

Anna Marie Illum, Tlf. 762 20 30 01, buami@horsens.dk

På bestyrelsens vegne

Anna Marie Illum

¹ Eksempel på side 6 i vejledningen

"Mange tosprogede børn vokser op i hjem, hvor der fortrinsvis tales et andet sprog end dansk. I nogle tilfælde udvikler børn to sprog i hjemmet, hvoraf det ene kan være dansk. I en sådan situation kan barnet i visse tilfælde have behov for støtte i dansktilegnelsen, om end det må forventes ikke at være i betydelig grad."

Er "hjemmet" nu et bestemt hjem, "hvor der fortrinsvis tales et andet sprog end dansk" og er "hjemmet" således en nærmere indkredsning og eksemplificering af tilstandene i første linies "hjem"? Eller er vi rykket til et nyt hjem, "hjemmet", hvor man "udvikler to sprog"? På hvilken baggrund udvikles disse to sprog?? Menes der: "I andre tilfælde udvikler børn to sprog i hjemmet"??

Samme side

"Forældrene kan støtte dansktilegnelsen ved at tale meget med deres børn om mange forskellige ting." Kunne vi ikke standse inden "de mange forskellige ting"?

Det samme gør sig gældende i det efterfølgende citat:

(side 36)

"Lærere og pædagoger, der har været på kurser, kan videreformidle deres viden til kolleger." Også her svækkes den øvrige teksts troværdighed og relevans af et helt selvfølgeligt og dermed ganske banale udsagn.

Udover en vis sproglig uklarhed virker det som om, vejledningen opererer på forskellige niveauer mellem det generelle og det specifikke.

På side 10 skiftes pludselig, stort set som det eneste sted i vejledningen, til konkrete eksempler på ord, der volder tosprogede elever vanskeligheder i faglig sammenhæng. Her gives således eksempler på ord, der ikke forklares på klassen, idet de ikke er fagspecifikke og derfor af faglæreren formodes kendt af alle. Med fremhævet skrift præsenteres ordene "gavl" og "kant". Hvorfor dette spring i eksemplificering af vanskeligheder?